

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Lvdovici Molinæ, E Societate Iesv Theologiæ Doctoris, &
Professoris, Commentaria, In primam D. Thomæ partem**

Molina, Luis de

Lugduni, 1622

Vtrum in nobis & in Angelis concedendæ sint species, quibus cognitio fiat.
artic. 2. disput. 1.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73915)

lectum tamen intelligentem comparatur tamquam forma ad quod forma solet esse id quod agens agit. Et quidem si sit vera species, actuatur, in formaque intellectum: si vero non sit vera species, sed tamquam species concurrat, satis est, si intellectui assistat, cum eoque sine ulla actuatore ac informatione coniungatur: quo pacto quaest. 12. ostendimus, essentiam divinam coniungi cum intellectu beati, & substantiam Angeli cum mente Angelica ad productionem cognitionis, quam Angelus de eadem sua substantia habet: sed ut potentia aliqua compleatur per formam necesse est ut omnia, ad quae se extendit potentia, contineantur in forma. Vnde videmus, quod in iis substantiis, quae generantur & corrumpuntur, quia nulla forma continet omnia, ad quae se extendit potentia materiae, nulla earum perfecte complet potentiam materiae: cum ergo facultas Angeli ad intelligendum ad omnia se extendat: eod quod obiectum mentis Angelicae sit ens & verum in commune: in substantia vero Angeli, quae ad certum genus & speciem limitata est, non contineantur omnia eminenter: sicut in essentia diuina continentur: sit, ut non quemadmodum Deus omnia per suam essentiam cognoscit, sic etiam Angelus cognoscit omnia per suam substantiam: sed necessarium ad id sit, Angelicum intellectum aliquibus speciebus perfici.

ARTICVLVS II.

Virum in nobis, & in Angelis concedenda sint species, quibus cognitio fiat.

DISPUTATIO I.

Divus Thomas supposuit art. praecedente, Angelos, vel per species, vel per suam substantiam in modum speciei concurrerem, intelligere, quaecumque naturaliter intelligunt: cum vero probasset non posse ab eis cognosci omnia per suam substantiam, intulit, concedendas esse in eis species, quibus intelligant. Hoc autem articulo quaerit, virum eiusmodi species a rebus sint acceptae, sicut sunt nostra, an non, sed ipsis potius sint innatae, & a Deo insulae. Quia tamen non omnes conveniunt in modo, quo fit cognitio, operae pretium erit id examinemus, antequam ad disputationem propriam huius articuli veniamus.

Ochami & Gabr. sententia.

Ochamus in secunda quaestione 17. & 18. & Gabriel in eodem secunda distinctione 3. quaestione 2. censent, non esse concedendas species, aut aliquid, quod cum potentia cognoscente sit coniunctum, in modumque speciei cum ea ad cognitionem producendam concurrat: sed obiectum, in distantia accommodata constitutum, sufficere vna cum potentia sentiente externa, ut efficiant actum sentiendi: addunt, potentiam & obiectum concurrere immediate ad illius notitiam productionem sine ulla specie. Ut vero generetur notitia sensus interni, satis esse arbitrantur, si existat notitia sensus externi, illaque immediate vna cum sensu interno, absque alia specie, efficienter concurrat ad illius productionem. Ad efficiendam vero intellectiōnem, sufficere dicunt notitiam sensus interni, seu phantasma vna cum intellectu possibili, absque aliqua specie intelligibili. Eodem modo censent in Angelis sufficere praesentiam obiecti constituti in distantia accommodata, vna cum intellectu Angelico, sine ulla specie, aut qualitate intermedia, ut intuitivam

obiecti notitiam efformet, concurrente efficienter ac immediate tam intellectu, quam obiecto. Quod sit, inquit, ut necessarium non sit constitui in Angelo speciem, aut a rebus acceptam, ut Scotus, & alij autumant, aut ipsis innatam, a Deoque insulam, ut D. Thomas, & alij arbitrantur.

Durandus in 2. dist. 3. quaest. 6. & in 4. d. 49. q. 2. Durandus in eadem profus est sententiam non tamen explicat, an obiectum concurrat cum potentia ad productionem notitiae tamquam causa efficiens, sed solum ait, potentiam, praesente obiecto, debiterque approximato, illud, absque aliqua specie, cognoscere, per hoc solum quod potentia supra naturam sit cognoscitiva, & obiectum cognoscibile, neque adit impedimentum: subiungitque haec verba, *Quocumque cognitio sit efficiens: vnde non explicat, an obiectum influat efficienter in cognitionem.*

Henricus quodlib. 5. quaest. 14. & quidam alij, quos Scotus in 1. dist. 3. quaest. 7. & Capreolus in 2. dist. 3. quaest. 2. in argumentis contra quartam conclusionem referunt, negant species etiam intelligibiles, quae cum intellectu humano, aut Angelico efficienter ad intellectiōnem concurrant, idemque censent de speciebus sensitivis. Lege etiam Gregorium in 2. dist. 7. quaest. 3. & in 1. dist. 3. quaest. 1.

Probant vero praedicti autores hanc suam sententiam: primo, quia nulla est necessitas constituendi has species.

Secundo quando potentia per aliquid, tamquam per signum representativum, fertur in obiectum, prius cognoscit signum, quam cognoscat obiectum representativum: sed species sensibiles, tantum abest, ut prius cognoscantur sensu, quam cognoscatur obiectum, ut ne quidem sensu tunc cognoscantur: species item intelligibiles non prius intelliguntur, quam intelligatur obiectum: imò quando intelligitur obiectum, illa non intelliguntur, ut testatur experientia: ergo obiecta non percipiuntur a potentis per species, quibus representantur, ac proinde ad illud munus admittenda non sunt. Minor, & consequentia patent: & maior probatur: quoniam id, quod repraesentat aliud, non ducit in illius cognitionem, nisi cognoscatur: ut imago Caesaris non ducit in Caesaris cognitionem, nisi cognita a potentia.

Tertio, si species constituenda esset in intellectu possibili, vel id esset comparatione omnium, quae intellectu cognoscitur, vel comparatione aliquorum dumtaxat. Non dabis hoc secundum, quia quae ratione possent quadam cognosci sine specie, possent etiam caetera cognosci, ac proinde frustra ad id constitueretur species. Primum vero dici non potest, quia si in intellectu nostro sit species intelligibilis admittenda, sane erit ea sola, quae a phantasmibus intervenit intellectus agētis sit in eo producta: cum ergo noster intellectus multa cognoscat, quorum nulla sunt phantasmata, ut res spirituales, relationes tam reales quam rationis, & peraeque alia, efficitur, ut non omnium, quae intellectu nostro cognoscuntur, sit species intelligibilis constituenda.

Confirmatur, quoniam ea, quorum est species cognosci possunt per species sine discursu: cum ergo multa cognoscantur a nobis per discursum, efficitur, ut non omnium, quae a nobis cognoscuntur, sit species in intellectu possibili.

Quarto, obiectum sufficienter praesentatur, seu ostenditur intellectui per actum potentiarum sentiētiarum: ergo necesse non est constituere in intellectu speciem, quae ei repraesentet obiectum. Consequenter est manifesta, antecedens vero probatur, quia

quia in potentiis subordinatis, obiectum praesentatur, seu ostenditur posteriori potentiae per actum prioris, ut appetitui intellectivo praesentatur bonum per intellectum, quo cognoscitur, & appetitui sensitivo per sensum: cum ergo sensus & intellectus sint potentiae subordinatae, consequens est, ut obiectum intelligendum sufficienter praesentetur, ac ostendatur menti per actum potentiarum sententium, qui notitiam intellectivam antecedit.

Quinto. Quinto, cum intellectus sit potentia, quae seipsum reflecti valet, sanè certò, & quasi per experientiam cognoscit seipsum, & ea omnia, quae in ipso sunt: unde experitur nos intelligere, haberetque principium intelligendi: si ergo in intellectu nostro essent species intelligibiles, sanè per experientiam eas in nobis deprehenderemus: quod tamen aperte est falsum: non ergo constituendae sunt eiusmodi species.

Sexto. Sexto, species, & id quod per speciem repraesentatur, sunt eiusdem rationis ac speciei, solumque differunt quoad modum essendi: sed nulla species existens in intellectu Angelico esse potest eiusdem rationis & speciei cum substantiis, tam spiritualibus, quàm corporalibus: ergo Angeli nec substantias spirituales, nec corporeas per speciem cognoscunt. Minor patet, quoniam species in intellectu Angeli (si quae in eo sit) est accidens & non substantia: accidens autem, & substantia nequeunt esse eiusdem speciei.

Confirmatio maioris prima. Maior verò probatur, ex speciebus sensibilibus unde species intelligibiles videtur introductae. Primo, quoniam sicut se habet lux in corpore lucido ad lumen productum ab eo in medio, ita se habet color in corpore terminato ad speciem coloris, quam in medio producit: sicut enim proprium subiectum lucis, quo ad suum esse perfectum, est corpus densum, unde stella lucens dicitur esse densior pars caeli: ita proprium subiectum coloris (qui in se continet aliquid de naturalis) quoad suum esse perfectum, est perspicuum terminatum per opacum: subiectum autem utriusque, quoad esse eorum imperfectum, est perspicuum, nec densum, nec terminatum: sed lux in corpore denso, & lumen in medio sunt eiusdem speciei, solumque differunt penes esse perfectum & minus perfectum: ergo etiam color in corpore terminato per opacum, & species eiusdem coloris in medio, erunt eiusdem speciei, solumque differunt penes esse perfectum, & minus perfectum.

Secunda. Secundo, quoniam actio aliam qualitatem, quae sentiuntur est uniuoca in medio, & in organo sensus: calor namque, cum sentitur, effundit calorem tam in medium, quam in organum tactus, & odor producit odorem, ac sapor saporem, ut experientia testatur: ergo actio coloris, qua agit in medium, & in organum sensus, erit etiam uniuoca, ac proinde color producit in medium, & in organum visus speciem intentionalem, quae sit eiusdem naturae & speciei cum colore à quo producit.

Tertia. Tertio, quoniam species intentionalis est similitudo eius rei, cuius dicitur species: sed similitudo non est inter res distinctas specie: ergo species intentionalis, & id cuius est species, sunt eiusdem naturae ac speciei. Has omnes rationes inuenies apud Durandum in secundo loco citato. Rationes verò, quas alij adducunt, parui sunt momenti, facillèque, tum ex dicendis, tum ex iis, quae aliis in locis diximus, dissoluentur.

Danda esse species intentionales, à D. Thoma hoc loco, & aliis saepe, Scoto in 1. dist. 3. Molina in D. Thom.

A quaest. 7. & aliis doctoribus communiter: Constituendas videlicet esse species intentionales potentis impressas ad omnem cognitionem elicendam, praeterquam quando aliquid cognoscitur arguitiue, ut vocant, ex alio aut aliis: tunc enim sat sunt species & cognitiones eorum, ex quibus aliquid arguitiue cognoscitur, ut illud, eo praefixo modo, cognoscatur. Excipe praeterea, quando obiectum ipsum cognoscendum est sufficienter coniunctum potentiae, à qua cognosci debet, estque illi proportionatum, ut cum ea efficienter concurrat ad cognitionem sui: tunc enim necessaria non est species, quae ut suppleat concursum obiecti in genere causa efficiens, sufficiatur, ut quaest. 12. & alias saepe explicauimus. Denique excipe, quando aliquid cognoscitur in aliquo obiecto, quod, ob causam proximè explicatam, non cognoscitur per speciem. Sic Deus in sua essentia intuetur omnia sine aliqua specie, & beati in essentia diuina, sine alia specie, multas vident creaturas.

sensibiles quam intellectibiles.

Sententia haec satis colligitur ex iis, quae diximus quaest. 12. artic. 2. & quaest. 27. artic. 1. Probarique potest primò, quoniam ut ibidem dicebamus, sola potentia producere nequit efficienter cognitionem: tum quia de se indifferens est, ut producat cognitionem huius vel illius obiecti, & idcirco indiget causa aliqua particulari, quae efficienter cum ea concurrat, eamque determinet, ut producat cognitionem huius potius, quam alterius obiecti: tum etiam quia cognoscere, est potentiam cognoscentem exprimere in se vitaliter imaginem rei cognoscendae, ut locis citatis explicauimus: potentia autem sola, quemadmodum non habet in se unde similis sit rebus cognoscendis, ita neque habet unde sola producere ac exprimere possit in se imaginem rei cognoscendae: concedenda est ergo causa partialis, quae cum ea efficienter concurrat ad productionem cognitionis: haec autem (quando res non cognoscitur arguitiue ex aliis, aut quando non coniunctur eminenter in alia, quae efficienter cum potentia ad cognitionem concurrat) non est aliud quam obiectum ipsum secundum se, aut secundum imaginem sui, quam potentiae imprimit, ut sui vicem gerat: tum quia non designabitur aliud: tum etiam quia, ut August. 9. de Trinitate c. vlt. ait: *Omnis res, quantumque cognoscimus, congruat in nobis notitiam sui*: ab utroque enim notitia patitur, à cognoscente, & cognito: concluditur, ut obiectum secundum se, vel secundum speciem & imaginem sui, tamquam causa efficiens cum potentia cognitionem producat: cum ergo quado à potentia distat, vel non est proportionatum, ut cum ea concurrat, non possit per seipsum immediatè concurrere: consequens est, ut per speciem, imaginemve sui, notitiam producat, ac proinde, ut tunc constituendae necessarii sint species impressae, quibus, tamquam partialibus causis, potentiae cognoscatur. Ochamus & Gabriel locis citatis respondent obiectum distans posse per spaciū interiectum immediatè concurrere instar efficientis causa vna cum potentia cognoscente ad productionem cognitionis, nec esse necesse, ut prius producat aliquid in medio. Contrarium tamen ostendimus satis aperte cum Aristotele quaest. 8. artic. 1.

Species ad potentiam cognoscentem comparatur tanquam causa particularis ad vniuersalem.

C Secundo, Aristoteles 2. de anima cap. ultimo textu 121. & sequentibus, aperte constituit species intentionales quibus actus sentiendi fiant, dum docet sensum esse potentiam receptivam formarum sive materiae, &c. & cap. 7. textu 66. & sequentibus docet obiectum visibile, immutando medium, & per medium immutando sensum, efficere sensationem, definitque colorem

D **E** **F**

lorem esse, motuum perspicui actui, nec alia sanè motionem, quam intentionali. Docet præterea lumen necessarium esse ex parte medij, ut ab obiecto immutetur, non verò ex parte obiecti. Docet item, si inter obiectum, & potentiam interiectum esset vacuum, nullam posse fieri sensationem, eò quòd obiectum per spacium vacuū transmittere non possit speciem in potentiam: quippe cū nullū genus possit quicquam agere in id, quod distat, quin prius agat in spacium interiectū. Præterea multis in locis docet, potentiam cognoscetem, postquam producta est à generante, esse in potentia, tum ad actū primum, tum ad actum secundum, priusque reduci ab obiecto de potentia ad actum primum per speciem, postea verò cōtemplari potentiam, sequē ipsam reducere ad actum secundum, nempe ad actum cognoscendi. Adde, nisi constituantur intelligibiles species à phantasmatis in intellectum possibile productæ, nullam superesse rationē, quare constitutus sit intellectus agens. Aristoteles namque 3. de anima cap. 5. textu 17. ea ratione ductus constituit intellectum agentem, ut intellectum possibilem, qui est tamquam tabula rasa, in qua nihil est depictū, deducat unā cū phantasmatis, in actum specierum rerum omnium, quas potest cognoscere, ut eis ita depictis, reductisque in actū primum, valeat res intelligere. Vnde Durandus, ut species intelligibiles negat, sic intellectum agentē consequenter de medio tollit, utpote in rerum natura minimè necessarium.

Tertiò, oculus, nec seipsum, nec faciē, in qua est, videt: si verò obiciatur speculum, & se, & faciē, cui inest, intuetur: quod non aliunde provenit, nisi quia à faciē effunditur species in speculum, ut vel ipsa experientia docet, à quo reflectitur in oculum, eaque actuata & informata potentia, videt: ergo constituendæ sunt species quibus visio fiat.

Quartò, quando duo specula ponuntur, unum è regione alterius, unumque prope alterū sit appari- tio unius in alio bis, aut ter, pro quantitate distan- tiæ, & magnitudinis speculorum, ut experientia ipsa docet: sed eius rei nulla alia est causa, nisi quòd specula mutuò in se inuicem sui species immittunt, à quibus fit reflexio ad oculū, totiesque species illæ multiplicantur, & reflectuntur mutuò ab uno speculo in aliud, quousque vis productiva deficit, eò quòd species per spacium semper debilior ac remissior producatur: ergo nulla ratione negari possunt visivæ species, quæ ab obiecto in medium effundantur, & à medio in potentiam videndi, quibus visio fiat.

Quintò, si obiectum sit in accommodata distan- tia à facultate videndi, ita ut ex eo capite videri optimè possit, eo ipso, quòd inter illud & poten- tiam interponitur corpus opacū, videri nequit: sed id non aliunde evenit, nisi quia ea ratione impedi- tur aliquid, quod, vel ab obiecto transit in poten- tiam, ut eo mediante fiat visio, vel à potentia & orga- no visus transit in obiectum, cuius corpus opa- cum non sit capax, cū ergo non aliud designari possit, quam species obiecti, cuius corpus opacum non est capax: constituendæ proculdubio erunt species intentionales, quibus facultas videndi affec- ta producat visionem.

Sextò, obiectum, si multum distet à facultate videndi, non videtur: si item multum coniungatur, non videtur, vel saltem non æquè bene, id quod non aliunde proficiscitur, nisi quia ad visionem ne- cessaria est species accommodata potentia: obiectum autem si nimium distat, cū semper remissius ac remissius agat, vel non effundit speciem ad

A tantam distantiam, vel si eam producat, tam debilis & remissa accedit ad pupillam, non sit commensu- rata potentia: si verò sit nimium coniunctum po- tentia, vel non producit speciem, eò quòd non sit spatium perspicuum actu interiectum, vel produ- cit eam tam crassam, ut proportionata non sit po- tentia, qua ratione Aristoteles in libris de anima sæpe affirmat, *sensibile positum supra sensum non effe- cere sensationem*: sit ergo, ut constituendæ omnino sint species, quibus potentia affecta obiecta co- gnoscant.

B Septimò, quando aliquis unum & idem obie- ctum inspicit simul per inspicilia interiecta, & per aërem, qui est super inspicilia, obiectum illud vi- detur esse duplex: sed id non aliunde provenit, nisi ex diversitate specierum, quæ perveniunt ad ocu- lum, una magis crassa per medium crassum, facta- que prius pyramide in centro inspicilij in quo spe- cies illa vndique vnitur, indeque pervenit ad ocu- lum: altera verò magis subtilis per medium magis rarum & magis diaphanum, nullaque prius facta pyramide in medio interiecto: ergo constituendæ sunt eiusmodi species.

C Confirmatur, quia quòd unus inspiciliis adiuve- tur ad videndum, alius verò impediatur, quòd item inspicilia tantæ, vel tantæ crassitudinis, & plus vel minus concava (in quorum proinde centro plus vniuntur species, vehementioresque sunt: non focus ac radij solares in speculo, aut vitro concavo, ad eò vehementes esse solent propter unione factam in centro, ut inflammare soleat stuppam suppositam) quibusdam sint commodata ad videndum, pro qualitate debilitatis potentia, ac dispositionis or- gani vsus, aliis verò minimè, non aliunde proven- nit, nisi quia ad videndum necessaria est proportio inter speciem & facultatē ipsam videndi, atque eam ob causam, quæ species unius potentia est commensurata, alteri, quia debilior est, habetque organum aliter dispositum, commensurata non est ergo con- stitutedæ sunt species, quibus visio fiat. Adde, mul- tas alias esse apparitiones & effectus, quorum red- di non potest sufficiens ratio in perspectiva, nisi constituantur species.

D Octavò, quado à longè securis percussit lignum, prius videtur percussio, quam audiat is sonus, qui inde resultat: sed eius rei nulla alia est causa, nisi quòd visivæ species, non focus ac lumen, mul- tiplicantur per medium, deueniuntque ad oculum in instanti, species autem soni multiplicatur per medium, deueniuntque ad auditum in tempore maiori vel minori prout spatium fuerit maius aut minus (neque enim credendum est sonum secundum suum esse reale, multiplicari per totam spha- ram spacij in quo aliquid auditur, ut in libris de anima dicebamus) ergo admitti debent species, quibus sensus obiecta percipiant.

E Confirmatur, quia echo efficitur ex reflexione speciei à corpore denso: cū enim inter receptio- nem speciei directæ in tympanum auditus, & recep- tionem speciei reflexæ, mediet tempus, eò quòd species soni in tempore multiplicetur per spacium, efficitur, ut auditus informatus semel specie dire- cta, atque iterum reflexa eiusdem soni, bis perci- piat eundem sonum: secunda autem perceptio di- citur echo: admittendæ ergo sunt species sensibili- les. Adde, quando lapillo parvulo leuiter percussit alteri extremitati, sonum audiri, ut testatur expe- rientia: id verò non aliunde provenit quam ex eo, quòd per poros ligni multiplicatur vnitæ species

soni, neque dissipantur, eaque ratione perveniunt ad finem signi: quod non ita evenit, quando multiplicatur per aërem: constituenda igitur sunt species intentionales.

Ad 1. argu. partii opposita. Ad primum igitur argumentum contrarium negandum est antecedens: ostensa quippe est necessitas species admittendi.

Ad 2. Ad secundum neganda est maior: quando id, quod repræsentat, concurret ad cognitionem, vel tamquam principium quo vna cum potentia, vel tamquam terminus per cognitionem productus, quo pacto se habent species impressa & expressa, quæ proinde repræsentant tamquam signa formalia, ut Dialectici appellant: maior autem illa solum est vera de signis, quæ Dialectici vocant instrumentalia, quo pacto imago Cæsaris dicitur Cæsarem repræsentare, ut quæst. 27. artic. 1. disp. vltima ad secundum quoddam argumentum dicebamus.

Ad 3. Ad tertium dicendum est, constituendam esse comparationem quorundam dumtaxat: eorum vide licet, quæ non cognoscuntur arguitivè ex aliis, qualia sunt respectu intellectus nostri omnia, quorum sunt phantasmata. Nec est eadem ratio de aliis, quæ arguitivè solum ex aliis cognoscuntur, ut explicatum est: talia autem sunt ea omnia, quæ argumentu probat non cognosci per propriam speciem.

Ad 4. Ad quartum negandum est antecedens, & ad probationem, si sit sermo de præsentatione, quæ sufficiens sit, ut posterior potentia illud ipsum cognoscat, de qua loquimur hoc loco, patet maiorem esse falsam: voluntas namque, & appetitus sensitivus non cognoscunt bonum, quod appetunt: eatenus verò improprie bonum intellectum dicitur præsentari voluntati, quatenus ut homo quippiam per voluntatem appetat, necessarium est, ut illud per intellectum præcognoscat: id enim quod appetit, ut quod, non potest ferri nisi in præcognitum, per aliam tamen potentiam ab ea, per quam appetit: id verò quod appetit, ut quo, nempe voluntas, aut appetitus sensitivus, necesse non est, ut præcognoscat rem appetendam.

Ad 5. Ad quintum negandum est intellectum, vel se, vel aliquid eorum, quæ ipsi insunt, cognoscere quasi per experientiam, præter actum intelligendi, quo formaliter intelligit: experitur quidem intellectus, aut potius homo per intellectum, se intelligere quando intelligit, sicut experitur, se videre, quando videt, & audire, quando audit: at verò noster intellectus, nec se, nec habitum, quem in se habeat, aut speciem cognoscat, nisi arguitivè ex ipso actu intelligendi: homo namque, quia experitur se intelligere, conicit in se esse principium quo intelligit, siue illud sit sola anima, siue potentia realiter, aut formaliter distincta, quæ in anima existat: eumque experitur ex frequentatione actuum se promptius operari, colligit se comparasse habilitatem quandam ad promptius, faciliusque operandum, quam appellamus habitum: eodemque modo arguitivè conicit constitui debere species intelligibiles propter rationes, quibus hæctenus probavimus, eas esse necessario concedendas.

Ad 6. Primamque maiorem confirmationem. Ad sextum neganda est maior: lux quippe est agens vniuocè comparatione luminis in medium diffusum, ut ex se est satis manifestum: color verò comparatione speciei est agens æquiuocum, cum eam producat in aëre & aqua, quæ, cum sint corpora simplicia, coloris sunt expertia.

Præterea, quia color resultat ex certa completionem quatuor primarum qualitatuum: actione verò

Molina in D. Thom.

A intentionalis coloris in aërem aut aquam, nulla fit mutatio in quatuor primis qualitatibus. Adde, quod species candoris & nigredinis simul existunt in eadem parte aëris, aut etiam in pupilla: si autem essent eiusdem naturæ & speciei cum candore & nigredine, duo contraria essent simul in eodem subiecto, quod est absurdum.

Durandus in quarto loco citato respondet, nullum esse absurdum, contraria secundum esse imperfectum esse simul in eodem subiecto. Probat præterea species candoris & nigredinis habere naturas inter se contrarias, siue concedantur esse eiusdem naturæ & speciei cum candore & nigredine, siue nõ: quia, inquit, sunt effectus causarum contrariarum: effectus verò qui à causis contrariis proficiuntur, contrarij sunt inter se. Dicendum tamen est, quando contrariæ causæ sunt agentia æquiuoca comparatione suorum effectuum, ut in re proposita enenire ostendimus, non esse opus, ut effectus sint contrarij inter se.

Ad 2. Ad secundam probationem negandum est obiecta aliorum sensuum non producere in medium & organum sensus species intentionales: licet enim calor producat calorem, simul tamen imprimet speciem intentionalem in medio, quod est coniunctum organo, & in organo ipso, qua mediante percipitur. Licet etiam obiectum odoriferum exhaleat fumalem evaporationem, simul tamen odor producit speciem intentionalem: quod idem dicendum est de sapore, ut in libris de anima satis explicauimus.

Ad 3. Ad tertiam negandum est, similitudinem per modum imaginis intentionalis, non esse nisi inter res eiusdem speciei.

DISPUTATIO II.

Vtrum Angeli cognoscant per species à rebus acceptas.

Cum ostensum sit constituendas esse species impressas, quæ ad eliciendam cognitionem eum potentis cognoscentibus efficietes concurrant: Angelosque multa per species cognoscere proximum est expendamus cum D. Thoma hoc loco, an eas assumant à rebus ipsis, perinde ac nos: an potius habeant eas congenitas, & à Deo infusas in principio suæ creationis. Quæ sanè disputatio longe difficilior est, eò quod Angelorum natura, modusque cognoscendi eorum, occultus nobis sit, neque aliter, quam ex nostro, spectata tamen natura merè spirituali & perfectione Angelorum, innotescere nobis possit: aut per revelationem, quam de hac re nullam habemus. Disputatio ut dilucidior sit, quinque sequentia membra habebit.

MEMBRUM I.

Sententia Scoti & ceterorum, qui Angelos sentiunt à rebus species accipere.

ALEXANDER Alensis 2. parte q. 24. membro 2. & 3. Scotus in 2. dist. 3. quæst. vltima & dist. 9. præsertim ad argumenta contra secundam quæst. Richardus in 2. dist. 3. artic. 6. quæst. 2. & quidam alij, in ea sunt sententia ut dicant, Angelos accipere à rebus species, saltem rerum singularium. Probabile namque existimant eos à principio suæ creationis accepisse per infusionem à Deo species, scientiamque naturarum communium, & vniuersalium. Non quidem quasi hanc pro-

Durandi responsio excluditur.

Ad 2.

Ad 3.

Angelos accipere species à rebus quia sentiant.